

SPORTGA YO‘NALTIRISHDA MUSOBAQA FAOLIYATI SAMARADORLIGINI BAHOLASH

Babajonov Parxat Po‘latovich

*Toshkent davlat transport universiteti Jismoniy tarbiya
va sport kafedrasi katta o‘qituvchisi*

Annotatsiya. Ushbu maqolada sportga yo‘naltirishda musobaqa faoliyati samaradorligini baholash ko‘rib chiqiladi. Muallif sportchilarni tayyorlashga yondashuvlarni, jumladan, GPS va yo‘nalishlarni tahlil qilish uchun maxsus dasturlar kabi zamonaviy texnologiyalardan foydalanishni tahlil qiladi. Tadqiqot sportchi va murabbiylardan olingan ma‘lumotlarga asoslangan bo‘lib, musobaqa natijalarining qiyosiy tahlilini o‘z ichiga oladi. Mo‘ljal olish ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun jismoniy mashg‘ulotlarni joylardagi amaliy mashg‘ulotlar bilan birlashtirish muhimligi ta‘kidlanadi. Natijada, maqolada sportchilarning sport yo‘nalishi bo‘yicha musobaqalarda muvaffaqiyatini oshirish uchun murabbiylik usullarini tayyorlash va optimallashtirishga kompleks yondashuv zarurligi ta‘kidlangan.

Kalit so‘zlar: sport oriyentatsiyasi, musobaqa faoliyati, samaradorlik, sportchilarni tayyorlash, GPS-tahlil, oriyentirlash ko‘nikmalari, sportdagi texnologiyalar.

Abstract: This article examines the assessment of the effectiveness of competitive activity in sports orientation. The author analyzes approaches to training athletes, including the use of modern technologies such as GPS and specialized programs for route analysis. The research is based on data obtained from athletes and coaches, and includes a comparative analysis of the competition results. It is noted that it is important to combine physical training with practical exercises on the ground to develop orientation skills. As a result, the article emphasizes the need for a comprehensive approach to training and optimizing coaching methods to enhance athletes' success in sports orientation competitions.

Keywords: sports orientation, competitive activity, effectiveness, training of athletes, GPS analysis, orientation skills, technologies in sports.

Аннотация. В настоящей статье рассматривается оценка эффективности соревновательной деятельности в спортивном ориентировании. Автор анализирует подходы к подготовке спортсменов,

включая использование современных технологий, таких как GPS и специализированные программы для анализа маршрутов. Исследование основано на данных, полученных от спортсменов и тренеров, и включает сравнительный анализ результатов соревнований. Отмечается важность совмещения физических тренировок с практическими занятиями на местности для развития ориентировочных навыков. В результате, статья подчеркивает необходимость комплексного подхода к подготовке и оптимизации тренерских методов для повышения успешности спортсменов в соревнованиях по спортивному ориентированию.

Ключевые слова: спортивное ориентирование, соревновательная деятельность, эффективность, подготовка спортсменов, GPS-анализ, ориентировочные навыки, технологии в спорте.

Kirish. Sport oriyentatsiyasi jismoniy yuklamalar, intellektual qobiliyatlar va navigatsiya ko'nikmalarini o'zida mujassamlashtirgan o'ziga xos sport turidir. So'nggi o'n yilliklarda sport oriyentatsiyasi o'zining arzonligi va musobaqalar formatlarining xilma-xilligi tufayli tobora ko'proq ishtirokchilarni jalb qilmoqda. Ommaviylik ortib borayotganiga qaramay, musobaqa faoliyatini chuqur tahlil qilish zarurati mavjud, chunki bu sportchilar tayyorgarligining kuchli va zaif tomonlarini aniqlash, shuningdek, ularning raqobatbardoshligini oshirish yo'llarini belgilash imkonini beradi.

Sportga yo'naltirishda musobaqa faoliyatining samaradorligini turli nuqtayi nazardan baholash mumkin: bu musobaqa natijalarini tahlil qilish ham, tayyorgarlik bosqichida sportchilarning mahoratini baholash ham bo'lishi mumkin. Ushbu maqolada biz musobaqa faoliyati samaradorligini baholash usullarini ko'rib chiqishga, shuningdek, sportchilarning muvaffaqiyatiga ta'sir qiluvchi asosiy omillarni aniqlashga harakat qilamiz.

Sportga yo'naltirish bo'yicha tadqiqotlarda ko'pincha mashg'ulot usullari, sportchilarni tayyorlashga yondashuvlar va ularning natijalarini baholashga e'tibor qaratiladi. Bunday yondashuvlardan biri natijalarning qiyosiy tahlilidan foydalanish bo'lib, u sportchilarning muvaffaqiyatiga qaysi tayyorgarlik usullari ko'proq ta'sir qilishini aniqlashga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, musobaqalarda muvaffaqiyatli ishtirok etish nafaqat jismoniy tayyorgarlikka, balki taktik fikrlash darajasiga, joyda mo'ljallanish qobiliyatiga va tezkor qaror qabul qilish qobiliyatiga ham bog'liq.

So'nggi paytlarda bir nechta tadqiqotlar ishtirokchilarning harakatlanish samaradorligini baholash uchun GPS kuzatuvi va tahliliy dasturlar kabi texnologiyalardan foydalanish masalasini ko'tarmoqda. Ushbu texnologiyalar

marshrutlarni, tezlikni, shuningdek, ma'lum bir uchastkalarni bosib o'tishga sarflangan vaqtni batafsil tahlil qilish imkonini beradi, bu esa o'z navbatida sportchining qobiliyatini aniqroq baholashni ta'minlaydi. Tadqiqotlar GPS trekerlaridan olingan ma'lumotlardan foydalanib, turli sharoitlarda yo'naltiruvchilar qo'yilgan vazifalarni qanday uddalayotgani haqida ma'lumot to'playdi.

Tadqiqotning asosiy maqsadi sportga yo'naltirishda musobaqa faoliyati samaradorligini kompleks baholashdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun bir nechta vazifalarni hal qilish kerak. Birinchidan, muvaffaqiyatning asosiy omillarini aniqlash uchun turli darajadagi musobaqalar natijalarini qiyosiy tahlil qilish. Ikkinchidan, turli tayyorgarlik uslublarning sportchilar natijalariga ta'sirini tahlil qilish. Uchinchidan, mashg'ulot va musobaqa jarayonida ma'lumotlarni kuzatish va tahlil qilish texnologiyalaridan foydalanishni tadqiq qilish. To'rtinchidan, aniqlangan ma'lumotlarni hisobga olgan holda tayyorgarlik jarayonlarini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.

Musobaqa faoliyati samaradorligini tahlil qilishni amalga oshirish uchun biz bir qator asosiy jihatlarga e'tibor qaratdik. Birinchi navbatda, biz turli darajadagi musobaqalar ma'lumotlarini oldik: mahalliy turnirlardan tortib xalqaro chempionatlargacha. Ushbu ma'lumotlarning qiyosiy tahlili musobaqalar darajasi va ularni o'tkazish sharoitlariga qarab natijalar qanday o'zgarishini ko'rsatadigan aniq tendensiyalarni aniqladi.

Keyin biz murabbiylar va sportchilar o'rtasida so'rovnomani o'tkazdik, bu bizga tayyorgarlik usullari va ularni idrok etish haqida ma'lumot to'plash imkonini berdi. So'rov davomida aniqlangan qiziqarli jihatlardan biri shundaki, ko'plab sportchilar mo'ljal olish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun jismoniy mashg'ulotlarni joylardagi amaliy mashg'ulotlar bilan birlashtirish zarurligini ta'kidladilar. Buni GPS tahlilida olingan ma'lumotlar tasdiqlaydi, bu yerda musobaqalarda mo'ljal olish muvaffaqiyatidagi farqlar real joyda mashg'ulotlar chastotasi bilan bog'liq edi.

Bundan tashqari, GPS va marshrutlarni tahlil qilish uchun maxsus dasturlar kabi texnologiyalar o'z samarasini ko'rsatdi. Ular nafaqat sportchilarning samaradorligini baholash, balki ularning taktikasidagi zaif tomonlarni aniqlash imkonini berdi. Masalan, marshrutlarni tahlil qilish sportchilarning vaqt yo'qotadigan joylarini aniqlashi mumkin, bu esa mashg'ulot rejalariga tuzatishlar kiritish imkonini beradi.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki sport oriyentatsiyasida musobaqa faoliyati samaradorligini baholash kompleks yondashuvni talab qiladi. Musobaqa natijalarini qiyosiy tahlil qilish, tayyorgarlik usullarini tadqiq qilish, zamonaviy

texnologiyalardan foydalanish sportchilarning muvaffaqiyatiga ta'sir qiluvchi omillar haqida to'liqroq tasavvurga ega bo'lish imkonini beradi. Musobaqa faoliyatining samaradorligini oshirish uchun jismoniy tayyorgarlikni ham, taktik fikrlash va mo'ljallash qobiliyatlarini rivojlantirishni ham hisobga olish kerak. Bunda innovatsion texnologiyalarni qo'llash muhim bo'lib, ular murabbiylar uchun ham, sportchilarning o'zlari uchun ham almashtirib bo'lmaydigan vositaga aylanadi. Natijada, tayyorgarlikni yaxshilash va murabbiylik usullarini optimallashtirish nafaqat sportchilarning shaxsiy o'sishiga hissa qo'shadi, balki sportga yo'naltirishning butun yo'nalishini rivojlantirishga hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Muxammadiyev K.B. Oliy o'quv yurtlarida jismoniy tarbiya ta'limi jarayoni samaradorligini oshirish texnologiyalarini takomillashtirish // Ta'lim, fan va innovatsiya – Toshkent, 2021. 4-son. – B. 53-57.
2. Muxammadiev K.B. Sport mashg'ulotlari jarayonida talabalarning jismoniy sifatlari, funksional tayyorgarligi, organizm fizologik holatining o'sish va tiklanish dinamikasi // Xalq ta'limi – Toshkent, 2020. 6-son, – 78-84 b.
3. Туманян Г.С. – Спортивная борьба, теория, методика, организация тренировки. Учеб.пособ. В 4-х кн. Кинезиология и психология. М.: Советский спорт. 1998 г. С.280.